

MÖJLIGHET ATT LEVA SOM ANDRA.

SOU 2008:77

Remissvar från BOSSE – Råd, Stöd och Kunskapscenter.

På BOSSE ger vi Råd & Stöd för personer med olika funktionshinder. Företrädesvis för personer med rörelsehinder ofta i kombination med andra funktionsnedsättningar. Vi erbjuder också kurser och cirklar samt förmedlar kunskap genom utbildning och handledning. Vi träffar ca 500 unika personer årligen. Det är utifrån dessa erfarenheter vårt remissvar grundar sig.

Vi är positiva till flera av de förslag som framförs:

Att LSS förblir en rättighetslag

Att LASS:en försvinner och uppgår i LSS

Att staten blir huvudman för beslut och finansiering av personlig assistans

Att statlig tillsyn införs gällande assistansanordnare

Att rätt till företräde inför nämnd införs

Att det blir tydligare och mer rättsäkra och enhetliga bedömningsgrunder och tydlighet i handläggning Det viktigaste är dock att det måste vara den specifika personens särskilda behov som är vägledande.

Följande förslag är vi kritiska till av följande skäl:

Krav på ingående kunskap om den enskilde

Vi anser att detta kriterium ska vara kvar. Vi möter personer som till följd av rörelsehinder i kombination med t ex epilepsi, diabetes, kognitiva funktionsnedsättningar, inte klarar hygien, att äta, att klä på sig, toalettbesök eller att kommunicera med andra utan stöd av en personlig assistent med ingående kunskap om deras funktionsnedsättning. Om detta kriterium tas bort förlorar de sin personliga assistans och det liv de skapat med assistansen som verktyg. Förslaget öppnar vägen för ett institutionstänkande där individuella behov inte kan tillgodoses.

Vi möter också personer utan uttalade rörelsehinder men med stora andra funktionsnedsättningar. Det medför att de inte klarar sina grundläggande behov utan assistenter som har ingående kunskaper om personens specifika svårigheter.

I övrigt hänvisar vi till de synpunkter som Hjärnkraft fört fram i sitt remissyttrande.

Detta är personer som även fortsättningsvis har ett stort och omfattande stöd- och/eller servicebehov, oftast med begränsad möjlighet att föra sin talan och hävda sin rätt.

Reglering av skyddsåtgärder

Vi delar de synpunkter som Hjärnkraft fört fram i sitt remissyttrande.

Att rätten till personlig assistans vid grundläggande behov under 20 timmar per vecka tas bort

Insatsen personlig service med boendestöd ger som den beskrivs inte samma möjlighet till makt över sitt eget liv och kan därför inte ersätta assistans för de personer som berörs. Det är oklart hur individens möjlighet att påverka och utforma denna insats ska säkerställas. Risk för en oflexibel återgång till en nygammal form av hemtjänst finns. Livskvaliteten och valfriheten för de personer som berörs begränsas.

Personlig service med boendestöd.

Vi stödjer inte att denna insats ska ersätta rätten till personlig assistans. Vi anser att den nya insatsen innebär att många kommer att undandras rätten till att kunna leva som andra och leva med goda levnadsvillkor.

I förslaget står att den viktigaste skillnaden mot vad som erbjuds i hemtjänsten enl. SoL ska vara att servicen beviljas i antal timmar och inte enbart som insatser. För övrigt ska Personlig service med boendestöd omfatta de olika former av stöd och service som ingår i hemtjänst enl. SoL. Redan idag erbjuds i vissa kommuner insatser i tid. När utföraren av hemtjänst är privat så har utföraren betalt efter beslut om antal timmar och brukaren kan genom utföraren få reda på hur många timmar utföraren får betalt för. Trots detta visar undersökningar, som socialstyrelsen och andra gjort, på brister i hemtjänsten, brister som rör kontinuitet, inflytande och medbestämmande över stödet. Möjligheterna för den enskilde att påverka vad som ska utföras, hur det ska utföras, att välja personal, var och när servicen ska ges är begränsade. Detta måste tas i beaktande i förslaget om den nya insatsen. Den enskilde blir dessutom beroende av om kommunen inför Lag om Valfrihet eller ej. Det kan medföra att rätten att välja utförare inte finns. Rätten till valfrihet blir beroende på var i landet personen bor. En stor inskränkning för individen innebär att insatsen inte kan ges vid resor och arbete individen blir beroende av fler insatser och beslut.

Hur ska personer med behov av service över 40 timmar men som inte omfattas av LSS §9:2 få sina behov tillgodosedda? Gränsdragningsproblem kommer att uppstå mellan olika lagar och utförare.

Vad är goda levnadsvillkor för beviljad personlig assistans jmf med beviljad personlig service med boendestöd? Denna nya insats kan inte garantera goda levnadsvillkor enl. LSS på samma sätt som insatsen personlig assistent!

Ledsagarservice

Behåll insatsen ledsagarservice.

I förslaget står att personlig service med boendestöd ”kan inte, som personlig assistans, täcka omfattande stödbehov i samband med återkommande aktiviteter utanför bostaden”. Eftersom LSS-ledsagning föreslås försvinna så kommer behov av ledsagning bara kunna sökas enl. SoL och då ”skäligen levnadsnivå.”

Att LSS-ledsagningen försvinner innebär för kommunernas del att beviljade ledsagningsinsatser inte omfattas av det statliga utjämningsystemet. Detta kan minska kommunernas incitament att bevilja SoL-ledsagning.

För personer med olika kognitiva svårigheter t ex stöd att orientera sig i vardagen behövs insatsen inom LSS.

Kommittén skriver i betänkandet att länsstyrelserna bland sin granskning av kommunala riktlinjer inom LSS-området funnit att ledsagarservice är en av de insatser där begränsande riktlinjer är vanligast. Svårigheter kommer att kunna uppstå för dem med personlig service med boendestöd att få tillräcklig ledsagarservice enl. SoL.

Dubbelassistans

Vi ser en fara i att inte bevilja dubbelassistans, och samtidigt hänvisa till insatser som står utanför försäkringskassans beslutområde. Detta medför en uppenbar risk att behovet inte alls blir tillgodosett. Därför bör dubbelassistans beviljas till dess att hjälpmedel finns på plats och har visat sig fungera för berörda parter.

Hjälp att kommunicera med andra - Hjälp att kommunicera med annan person

Det är svårt att tyda om ändringsförslaget innebär en inskränkning i beräkning av grundläggande behov jämfört med nuvarande ordalydelse och praxis. Kommunikation får inte bara handla om att förmedla information till och från tredje person. Det måste också i vid bemärkelse handla om att den enskilde kan uppfatta innehållet i kommunikationen, få hjälp att ta emot, bearbeta och lämna budskap för att få möjlighet att leva som andra med full delaktighet i samhällslivet. Att med stöd kunna kommunicera med annan person måste anses som ett grundläggande behov.

Krav på både grundläggande behov och andra behov för rätt till personlig assistans

Vem ska avgöra om en person har eller inte har ”andra behov”. Vi ser en klar gränsdragningsproblematik här. Vilka personer är det som åsyftas som inte skulle ha andra behov än sina grundläggande? Vi anser att ju mer begränsad en människas autonomi är, desto större beroende finns av omgivningen och att det är desto viktigare att tillse att det slås vakt om människovärde och därigenom säkra hennes rättigheter!

Sjukhusvistelse

Vi kan bara understryka, det många andra sagt, att det skapar osäkerhet och otrygghet i assistansen. Framst drabbas brukaren naturligtvis men även anställningsvillkor för assistenter påverkas, när assistansersättning inte betalas ut vid sjukhusvistelse. Att behöva säga upp sin assistans under sjukhusvistelse och nyrekrytera innan hemkomst, kan inte stämma med de goda levnadsvillkor som ska uppnås via LSS. Vi instämmer i RFV's förslag från februari 1999, att assistansersättning ska utgå till alla personer med assistansersättning vid sjukhusvistelse med upp till 6 månader.

65-årsgränsen

Vi föreslår att nuvarande bestämmelser fortsätter att gälla. Medellivslängden ökar. Många människor är friska långt upp i åldrarna. Osäkerheten ökar om när det är uppenbart att normalt åldrande börjar.

Kommittén skriver att ”den föreslagna åldersgränsen ska uppfattas som en uppmaning till utvecklingsinsatser inom äldreområdet så att bland annat förutsättningarna för inflytande och medbestämmande kan öka även där. Det bör finnas många erfarenheter från LSS-området,

inte minst från personliga assistansen, som kan tas över för t ex en mer brukarstyrd hemtjänst.” Tyvärr är detta en alltför optimistisk inställning. Vi har under många års arbete följt utvecklingen i Stockholms läns alla kommuner för personer i åldrarna 16 – 65 år med olika funktionsnedsättningar som får sina personliga behov bedömda enl. SoL. Trots lagstiftarens goda ambitioner och intentioner med 1982 års SoL så har inte utvecklingsarbetet lett till tillräckliga positiva förändringar när det gäller självbestämmande och inflytande över servicen och att kunna leva som andra och delta i samhällets gemenskap. Förhoppningarna när det gäller personer med de största behoven och socialtjänstens möjligheter till utveckling på detta område grusades och ledde till att staten såg sig tvungen till att skapa en särlagstiftning, LSS, för att tillgodose nödvändiga behov. I övrigt hänvisar vi till vad ledamoten Mona Lisa Norrman skriver i sitt förslag ang. 65-årsgränsen.

Språkbruk

I samband med förändringar i lagen bör en genomgång av språkbruk göras eftersom vissa ord och termer har förändrats sedan lagen skrevs. Ex: i stället för ”funktionshindrade” bör det stå ”personer med funktionsnedsättningar”.

Vi stödjer vidare Hjärnskedeförbundet Hjärnkrafts yttrande ang. språkbruket som rör personkrets 2.

Tidsperspektiv på genomförandet

Kommittén föreslår ett ”dussintal uppdrag till Socialstyrelsen – i några fall i samverkan med Länsstyrelserna – och en handfull uppdrag till Försäkringskassan.” Med hänsyn till detta föreslår vi att man skjuter fram tidpunkten för när lagen beräknas träda i kraft.

Nuvarande förslag kan komma att medföra stora förändringar som inte gynnar personer med de allra största behoven, nedsatt autonomi och kognitiva svårigheter. Tänkbara konsekvensbeskrivningar måste göras bl a när det gäller skydds- och begränsningsåtgärder, det femte grundläggande behovet, bostadsanpassning och dubbelassistans, kommunalt beviljad personlig assistans enl. LSS och LSS-ledsagning.

En samlad översyn behöver göras av hur SoL fungerar som redskap för att uppnå de handikappolitiska målen. LSS förutsätter en väl fungerande socialtjänst. Erfarenheten har visat på stora kvalitetsskillnader i LSS- och SoL-insatser. I samband med förslag om vissa förändringar är det viktigt att minnas att LSS kom till eftersom SoL bedömdes som otillräcklig för att säkerställa nödvändiga insatser för personer med omfattande behov. Hur ska skälig levnadsnivå enl. SoL definieras i förhållande till goda levnadsvillkor enl. LSS?

Stockholm 090204

För Bosse –Råd, Stöd och Kunskapscenter, Döbelnsgatan 59, 113 52 Stockholm
tel 08 54488660

Anna Carlsson

Kerstin Fosselius

Peter Stark

Arne Premback
verksamhetschef